

Ekspert za Balkan i viši saradnik Saveta za politiku demokratizacije iz Berlina Bodo Veber smatra da je politika Rusije prema Srbiji uglavnom bila ucenjivačka. Podrška u slučaju Kosova, kaže on, danas je bespredmetna jer je i srpska Vlada potpisujući Briselski sporazum de facto priznala nezavisnost Kosova. Situacija se usložnjava sa ukrajinskom krizom i odbijanjem Srbije da uvede sankcije Rusiji.

“Usvajanje pravnih tekovina EU je minimum zahteva tokom procesa pridruživanja, a glavni uslovi su oni politički, koji zavise od država članica”, kaže Veber za Novi magazin posle izlaganja na okruglom stolu “Karika koja nedostaje – Reforma sektora bezbednosti, vojna neutralnost i EU integracije u Srbiji” u organizaciji Centra za politiku demokratizacije i Centra za evroatlantske integracije. Pojednostavljeno, Srbija će, ako ukrajinska kriza potraje, tokom pregovora morati da se uskladi sa EU i uvede sankcije Rusiji.

Srbija se opredelila da ne uvodi sankcije Rusiji, a istovremeno podržava teritorijalni integritet Ukrajine i na taj način balansira između Rusije i EU. Dokle će biti moguće to balansiranje?

Gledajući čisto tehnički i pravno, uvođenje sankcija može da se prolongira do trenutka ulaska u EU. Takav je ranije bio pristup Evropske komisije, ali je taj proces davno postao i politički i tehnički, pogotovo u oblasti spoljne politike, što znači da će ovde ključnu ulogu imati interesi i procene najmoćnijih članica EU po pitanju Ukrajine i u harmonizaciji spoljne politike. Sigurno će se tražiti ono što je komesar Johanes Han već usvojio kao jezik – postepeno usklađivanje. Tu nije precizirano da li se i u kom trenutku u tom postepenom usklađivanju mora uključiti i pridruživanje sankcijama. To je otvoren proces. On ne može ni biti zacrtan u ovom trenutku, jer takav slučaj dosad nismo imali i niko ne može predvideti koliko će kriza trajati.

Ruska politika Srbiji je uce

Gledajući čisto tehnički i pravno, uvođenje sankcija može da se prolongira do trenutka ulaska u EU. Takav je ranije bio pristup Evropske komisije, ali je taj proces davno postao i politički i tehnički, pogotovo u oblasti spoljne politike, što znači da će ovde ključnu ulogu imati interesi i procene najmoćnijih članica EU po pitanju Ukrajine i u harmonizaciji spoljne politike

Razgovarao: **Ratko Femić**

**Suština
Briselskog
sporazuma
jeste da je
ova vlada
de facto
priznala da
je Kosovo
nezavisna
država**

Može li Srbija da otvori i zatvori poglavlje 31 (spoljna, bezbednosna i odbrambena politika EU) ako ne uskladimo našu politiku sa politikom EU prema Ukrajini?

To je opet pitanje političke odluke EU, kada će otvarati to poglavlje i šta će biti unutra od političkih zahteva. Pravna strana je potpuno jasna, ali još nije odlučeno koji će politički kriterijumi biti uslov.

Da li je moguće da među tim kriterijumima bude i uvođenje

sankcija Rusiji?

Sankcije su deo akcija (pravne tekovine), koji je vrlo tanak u tom poglavlju. To znači da je pravna obaveza harmonizacija sa svim tim elementima do kraja pregovaračkog procesa. Jedna od pravnih obaveza je i zakonsko regulisanje restriktivnih mera i uvođenje sankcija. Morate doneti taj zakon o restriktivnim merama. Imate i

tika prema enjivačka

obavezu da potpuno harmonizujete spoljnu politiku, što uključuje i sankcije prema Rusiji. Pravno, to je tek do ulaska u EU. Međutim, sigurno u slučaju Srbije nećemo imati postupanje sa tim poglavljem kao što je bilo u slučaju Hrvatske gde je to poglavlje otvoreno posle tri-četiri godine od početka pregovora i zatvoreno za šest meseci. Mi smo pre dva meseca objavili jedan

izveštaj o uticaju ukrajinske krize na politiku na Zapadnom Balkanu i tražili smo da EU na poglavlje 31 primeni politiku koju je počela da primenjuje u poglavljima 23 i 24 – da ga otvara odmah, a zatvara tek na kraju procesa, što bi omogućilo da se strateški pristupi toj vrućoj temi usklađivanja spoljne politike Srbije sa spoljnom politikom EU, uključujući i sankcije. Naše mišlje-

nje je da se to pitanje odmah na početku otvara da bi se uskladila spoljna politika.

Dosad su svi kandidati već u momentu otvaranja pregovora već imali stoprocentnu harmonizaciju spoljne politike. Nikad nismo ni imali ovakav konflikt zbog kojeg se takvo pitanje i postavlja. U Srbiji je ceo javni diskurs sveden na priču o pravnoj strani, što u osnovi ne pije vodu jer je ta pravna strana jasna, ali ona, sa stanovišta EU, iz političkih razloga uopšte nije dovoljna. Ona se podrazumeva i ona je minimum minimuma.

U medijima smo imali i reagovanja iz Nemačke povodom jačanja uticaja Rusije na Balkanu i u Srbiji. Otkud sad takva reagovanja?

Mislim da je to više naduvano ovde u Srbiji. To je na neki način došlo slučajno u naše medije u Nemačkoj. Špigl se dočepao zaključaka Ministarstva spoljnih poslova Nemačke i to je bio slučajni povod da se mediji počnu baviti time. To su ljudi mogli da znaju i ranije. Mi smo tri meseca pre toga objavili izveštaj o celokupnoj politici Moskve prema istočnim članicama EU i kandidatima za članstvo sa Balkana.

Kakav je vaš zaključak o politici Moskve prema zemljama Zapadnog Balkana?

Prema onome što je objavljeno u našim medijima Moskva finansira neke ekstremne desničarske stranke i u Bugarskoj i u drugim zemljama... i pokušava preko tih stranaka, koje nisu slučajno ojačale na poslednjim izborima za Evropski parlament, da oslabi zajednički tvrd stav prema Rusiji zbog sukoba u Ukrajini. Mislim da je malo prenatlažen uticaj Rusije na Balkanu, uključujući i Srbiju. Rusija je kroz proces normalizacije odnosa Beograda i Prištine i preokret koji je ova vlada napravila u pregovorima s Kosovom stavljena na margine procesa sa vrlo malo mogućnosti da preokrene taj tok. Moskva, u vezi sa ukrajinskom krizom, sada lobira, što vidimo kroz česte posete predsednika Putina, a na drugoj strani imali smo ovde

Sektor bezbednosti nije reformisan

Reforma sektora bezbednosti nužna je za demokratizaciju Srbije, a EU mora da je definiše kao važan segment za prijem u njeno članstvo, što do sada nije bio slučaj. Ovo je jedna od ocena sadržana u studiji koju su uradili Centar za evroatlantske studije (EEAS) iz Beograda i Savet za politiku demokratizacije (DPC) iz Berlina.

Proces reforme sistema i službi bezbednosti u Srbiji nije dovršen i EU mora tom pitanju da posveti više pažnje, budući da do sada nije identifikovano kao važan deo procesa pristupanja naše zemlje Uniji, ocenjeno je na skupu na kojem je predstavljena ova studija.

Reforma sektora bezbednosti treba da bude obuhvaćena poglavljem 31, koje se odnosi na zajedničku spoljnu i odbrambenu politiku EU, zatim 23, u vezi sa pravosuđem, ali i poglavljem 35, koje se tiče Kosova, kaže viši saradnik Saveta za politiku demokratizacije Bodo Veber.

Vojni ataše austrijske ambasade u Beogradu Tomas Ahamer, koji je određen kao posrednik za komunikaciju između EK i Srbije u vezi sa poglavljem 31 koje se tiče zajedničke bezbednosne i spoljne politike, kaže da je ustavom Austrije zacrtana vojna neutralnost te zemlje i da se to nije promenilo članstvom u EU, ističući da zvanični Beč samostalno donosi odluke o učešću u vojnim misijama Brisela ili uvođenju sankcija nekoj zemlji.

„Austrija se pridružila sankcijama EU Moskvi jer je odlučila da poštuje princip solidarnosti. Ako Srbija želi da se pridruži EU, to će biti šansa da usvoji sva rešenja u oblasti bezbednosti iz Lisabonskog ugovora, ali o tome Srbija samostalno donosi odluku i konačnu reč“, navodi on.

Direktorka CEAS Jelena Milić pozdravila je to što je Albanija odblokirala Individualni akcioni plan partnerstva Srbije i NATO-a (IPAP), podsećajući da je reč o „maksimalnom obliku saradnje koju jedna zemlja želi da ima sa Alijansom, a da ne bude njen član“. Odluka Albanije da blokira usvajanje IPAP-a usledila je kao reakcija na fudbalsku utakmicu Srbije i Albanije u Beogradu u oktobru.

naslede ekonomske zavisnosti, bratskog odnosa iz vremena kad je Rusija pružala Srbiji pomoć u odbrani Kosova. Ali, sada je taj povod prevaziđen, a ta ekonomska zavisnost je ostala i, naravno, vidimo da u energetsom sektoru ovde Rusija i dalje pokušava da zadrži i možda pojača svoj uticaj. Na površini, izjavama u javnosti to se brani nekim bratskim i tradicionalnim vezama, a u principu je to ucenji-vačka politika u kojoj preovlađuju ruski geopolitički interesi. Drugi je problem, što mislim da je opasnije, direktna veza i podrška Moskve režimu predsednika BiH entiteta Republike Srpske Milorada Dodika, koji je remetilački faktor koji

Kroz pregovore sa EU teritorija Kosova će biti izbačena iz dometa i zakona institucija Srbije

destabilizuje region i mislim da je to dugoročno iz bezbednosne perspektive mnogo opasnije.

Premijer Aleksandar Vučić je izjavio da mi naše proizvode moramo negde da prodamo i da ne možemo tek tako da se odrekemo tih prihoda koje imamo iz trgovinske saradnje Beograda i Moskve.

I tu imamo raskorak između javnog diskursa i realnog stanja. Na jednoj strani bih podržao i razumeo tu argumentaciju Vlade u Beogradu da iz ekonomskih razloga ne želi da prekine tradicionalne odnose sa Rusijom, ali na drugoj strani mislim da mnogo

toga nema realno ekonomsko pokriće. Pogotovo mi nije jasno kad u ekonomskom sektoru imamo jedan podanički odnos, gde je srpska strana na gubitku. Ugovor o NIS-u i Južni tok uopšte ne vidim kao povoljne za Srbiju. Na jednoj strani se naglašavaju ekonomski nacionalni interesi, a na drugoj se čak potpisuje ugovor koji je štetan po Srbiju. Zašto se ne vode razgovori o alternativnom projektu koji ovde postoji JAP TAP (Jonsko jadranski i Transjadranski gasovod) projekat, jer ekonomsko politički interes svake zemlje leži u diversifikaciji izvora energije.

Taj raskorak između zvaničnih izjava i realnosti koji pominjete naročito je izražen po pitanju Kosova.

Realna politika je ovde dugo bila virtuelna, pokušala je rešiti problem Kosova bez učešća Albanaca. Zato je Srbija bila na gubitku od početka i nije imala pravu pregovaračku poziciju, nego nerealnu koja nije mogla biti osnov za neko rešenje koje joj je na kraju nametnuto. Aprilskim sporazumom i dijalogom napravljen je zaokret u ovdašnjoj politici prema realnosti.

Šta to podrazumeva?

I u javnim istupanjima vaših zvaničnika smo videli da oni kažu da treba prihvatiti realnost, da Srbija nema vlast na Kosovu i da se neće ići na vojnu avanturu vraćanja Kosova. Osnova Briselskog sporazuma i jeste realnost da Beograd bude garant nekih institucionalnih rešenja koji daje puna kolektivna prava Srbima na Kosovu. Drugi deo te realne politike je regulisanje prava, položaja i života Srba u okviru nezavisne države Kosova. Suština tog sporazuma jeste da je ova vlada de facto priznala da je Kosovo nezavisna država. To je realnost, ali to još dugo nećemo čuti u Beogradu. Srbija je pokušala da u svojim pregovorima sa EU ograniči pitanje Kosova na samo jedno poglavlje, ali će se ono razmatrati i kroz sva ostala. To u stvari nisu pregovori nego ispunjavanje uslova i kroz te pregovore će teritorija Kosova biti izbačena iz dometa i zakona institucija Srbije. ❧